

Ana u šećernoj vuni ili tragedija državne službenice

Foto: Predrag Trokicić

U državi u kojoj se LGBT osobe svakodnevno suočavaju sa odbacivanjem, izložene su nasilju i žive duple živote, svaka autovana osoba za njih je osnažujući faktor. Mnogi su приметили da bi u tom kontekstu izbor Ane Brnabić na mesto premijera mogao da utiče na promenu odnosa homofobičnog dela stanovništva prema LGBT zajednici.

U jednom od saopštenja LGBT organizacija izdatih tim povodom navodi se: „Ana Brnabić će biti jedna od tek nekoliko javno autovanih premijera/ki u čitavom svetu što je... od istorijskog značaja za Srbiju ali i čitav region“. Ova tvrdnja je tačna, ali – da li Srbija može da po pitanju LGBT prava parira državama čiji su premijeri osobe iz LGBT zajednice?

Kada je Johana Sigurdardotir 2009. postala premijerka Islanda, u ovoj zemlji su gej parovi mogli da stupe u bračnu zajednicu i usvoje decu. Lezbejke su već imale pravo na vantelesnu oplodnju. Što je još važnije: 87% građana Islanda podržavalo je istopolne brakove, a 65% usvajanje dece od strane gej osoba.

Skoro deceniju pre dolaska autovanog geja Ksavijera Betela na premijersko mesto u Luksembugu, istopolni parovi su mogli da ozvaniče svoju vezu. Lezbejke su imale pravo na vantelesnu oplodnju. Homofobični napadi se striktno klasifikuju kao zločini iz mržnje.

Elio Di Rupo postaje premijer Belgije u decembru 2011. godine. Ova država je od 2004. dala pravo istopolnim parovima na brak, a od 2006. i na usvajanje dece. Generalno, Belgiju smatraju jednom od najprogresivnijih zemalja u pogledu poštovanja prava LGBT zajednice.

Od juna ove godine, grupi autovanih premijera pridružio se i Leo Varadkar iz Irske. Kao i u drugim zemljama, LGBT zajednica u Irskoj ima sva prava kao i drugi građani. Poslednje, pravo na usvajanje dece, postignuto je 2016. godine.

Sve države iz kojih dolaze pomenuti premijeri imaju dugu tradiciju održavanja prajdova: najstariji je belgijski (1978), zatim irski (1983), islandski (1998) i najmlađi među njima luksemburški (1996).

Ovakva statistika ukazuje na činjenicu da je visoki stepen poštovanja LGBT prava nužno prethodio imenovanju gejeva i lezbejki na premijersku poziciju. Implementacija zakona, kontinuitet vidljivosti, autovane LGBT osobe u svim sferama bili su za šire društvo pripremni koraci dolaska LGBT osoba na tako visoku poziciju.

Ana Brnabić je preko noći postala imaginarni dokaz napretka Srbije, primer kojim Vučić zamazuje oči zapadu, zadaje (navodni) šamar Rusiji, anulira homofobiju u Srbiji, jer – halo, momci – ako nam je premijerka gej, kako može da vam bude loše!?

U lokalnom kontekstu, slučaj Brnabić ima za cilj da zatvori usta civilnom društvu i drugim kritičarima vlasti i inauguriše Vučića u neprikosnovenog pomiritelja nacije. Tako on, poput vrhunskog žonglera, savršeno balansira očekivanjima različitih strana. Dok je bio funkcioner Srpske radikalne stranke, stajao je iza politike korišćenja homofobije kao sredstva političke diskvalifikacije opozicionih lidera. Iako je promenio stanku, i kasnije je nastavio sličnu politiku.

Godine 2014, u trenutku kada je javnost prezasićena pitanjem održavanja Parade ponosa, Vučić se predstavio kao prvi lider koji omogućava održavanje do tada neizvodljivog Prajda. Tokom priprema za Paradu 2014. i 2015. predstavnici vlasti su želeli da kontrolišu program Nedelje ponosa, kao i sve najavljene govornike i učesnike ove manifestacije. Iz godine u godinu situacija je postajala sve napetija, a počela su da stižu i prva upozorenja. Kako se na njih nismo obazirali, iznenada se 2015.godine, paralelno sa Parodom ponosa najavljuje i manifestacija Ponos Srbija.

Ovo je bio prvi Vučićev *pinkwashing*. Glavni akter je neuspeli SPS-ov eksperiment – Boris Milićević. Kako uključivanje Milićevića u Glavni odbor ove partije nije rezultiralo podizanjem njenog kredibiliteta u Socijalističkoj internacionali, Ivica Dačić odbacuje Borisa. Nakon kratkog savetničkog staža u kabinetu Branka Ružića, Milićević gubi i tu poziciju, a njegovu ranjivost koristi vlada Aleksandra Vučića. Tako Milićević, uz podršku Vlade i sa grupom od nekoliko do tada nepoznatih LGBT aktivista koje čine i pripadnici Arkanove garde, izvodi kontra-prajd čija su glavna obeležja srpska šljiva, srpska zastava i visoko podignuta (srpska) tri prsta. Nacionalna simbolika nikada nije bila bliska LGBT pokretu u Srbiji, pa je cela ova ikonografija utoliko čudnija.

Kako je Prajd 2014. bio održan mirno (jedini incident bio je sukob policije i Vučićevog brata), tišina pred Prajd 2015. mogla je da bude iskorišćena za ono što je i smisao Prajda: debatu o položaju LGBT osoba u Srbiji. Međutim, Milićević i njegovi aktivisti pune prostor senzacionalističkim pričama o ogromnim sumama novca koje se za Prajd inkasiraju iz zapadnih ambasada, o nezainteresovanosti LGBT zajednice za ovu manifestaciju, o luksuznom životu organizatora Parade i sličnim temama. Tokom Nedelje ponosa 2016. godine, kada smo kao organizatori dobili upozorenje da budemo dobri „kako ne bi radio Informer“, Milićević sa pomenutom ekipom aktivista bojkotuje Paradu ponosa donoseći žute patke na otvaranje Nedelje ponosa.

Inicijativa Ne da(vi)mo Beograd je bila samo jedna na listi onih koje je Milićević ponižavao. Na njoj su se našli i Biljana Srbljanović, Žene u crnom, LDP i mnogi drugi. Ono što je zanimljivo je da su upravo članovi ove grupe u periodu od 2014. do 2016. dobili na korišćenje nekoliko prostora od Grada i bili zaposleni u državnim institucijama, od kojih njihove organizacije i dobijaju sredstva za svoje projekte (Kancelarija za ljudska i manjinska prava).

Prajd se ustalio i nije više tema (o tome više u narednom tekstu), a država nije dala nikakva prava LGBT zajednici koja ona već nije imala, pa je očekivanja međunarodne zajednice Vučić pokušao da premosti katapultiranjem Ane Brnabić.

Kako god ovog trenutka izgledalo, doprinos Ane Brnabić LGBT pravima je zanemarljiv. Iako se o njoj govori kao lezbejki, Brnabić nije napravila *coming out*. Ona je pristala da bude autovana od strane Vučića. Ona često navodi kako je njeno autovanje bila njihova zajednička odluka (!?), čiji je cilj bio da se preduprede problemi koje saznanje javnosti o njenoj seksualnoj orijentaciji može da donese. Ona govori da nije aktivista i da ne poznaje probleme zajednice kojoj pripada.

Pod patronatom omnipotentnog, očinski nastrojenog, rodoljubivo-militantnog heteroseksualnog muškarca, koji živi vrednosti koje nju kao lezbejku tlače, prihvatanjem i (indirektnim) priznanjem da gej (zapravo) nije OK, Ana Brnabić nije napravila korak napred za LGBT prava u Srbiji. U zajedničkoj odluci o njenom autovanju nema ničeg uznemirujućeg, revolucionarnog, provokativnog, ničeg što drma temelje patrijarhalnog i zatvorenog društva u Srbiji. Tu se samo ispisuje poruka da je srce diktatora otvoreno za druge.

Za sada, jedina podrška Ane Brnabić LGBT zajednici je njeno pojavljivanje na prošlogodišnjoj Paradi ponosa. Ana je došla sama, bez drugih članova i članica Vlade i rekla: „Ako sam ja danas ovde, cela Vlada je ovde“. Ona je tako stala u odbranu vlade koja nije želela da stane uz nju na Paradi ponosa. U toj istoj vladi tog trenutka učestvuju ljudi koji su davali problematične izjave o LGBT zajednici: Dačić, Stefanović, Antić, Mihajlović, Vulin i drugi. Tu je i ministarka pravosuđa Nela Kuburović koja nam je nekoliko dana pre Parade ponosa 2016. ukazala da i mi sami kao LGBT osobe moramo da radimo na implementaciji zakona kako bi nam bilo bolje. Kako!?

Teško da će u navedenim okolnostima Ana Brnabić na mestu premijerke doneti boljitak u pogledu ženskih prava. Posebno ako se uzme u obzir da se njeno imenovanje dešava paralelno sa diskvalifikacijom narodne poslanice Marinike Tepić, upotrebom grubih seksističkih argumenta. Ana često sebe imenuje kao deo aparata Aleksandra Vučića. Ona mu pomaže, stoji iza njegovih obećanja, želi da ih realizuje, smatra da Vučić menja Srbiju nabolje i nadsve – nema svoje mišljenje. Takav stav je u suprotnosti sa idejom emancipacije žena, a od feminističkih vrednosti je udaljen svetlosnim godinama.

Brnabić će ostati samo statistička činjenica kao prva žena i lezbejka na premijerskom mestu u Srbiji i istočnoj Evropi. Ali da li je to emancipacija? Jedino nam normativni okviri poimanja ljudskih prava nameću obavezu da budemo zadovoljni.

Na kraju se postavlja pitanje: Da li je sve ovo moguće i da li je zaista toliko loše?

Da, moguće je.

I da, loše je.

Srbija u tome nije usamljena. Fenomen zvani *pinkwashing* prisutan je kao strategija u savremenoj svetskoj politici. U zapadnom svetu LGBT zajednica, zahvaljujući izjednačavanju prava, postaje prepoznata kao ozbiljna i veliko glasačko telo. Zato se i najtvrdokorniji desničari poput Marine le Pen nisu libili da podrže LGBT prava, dok su istovremeno bili spremni da ukinu prava drugih. Godinama se vode debate oko učešća desničarskih stranaka na velikim evropskim prajdovima: aktivisti pitaju da li stranke koje šire netrpljivost prema muslimanima imaju kapacitet da istinski podrže LGBT prava. U okviru ovog termina najčešće se kao ilustracija koristi Izrael, koji ukida prava Palestincima, a predstavljia Tel Aviv kao raj za život LGBT zajednice. Zato je veliko pitanje da li LGBT zajednica može i sme da se oseća sigurno kada je podržavaju desničari i nacionalisti poput Aleksandra Vučića.

Zato smatram ne samo neefikasnim, već i pogubnim da se imenovanje Ane Brnabić smatra izuzetnim napretkom u pogledu ljudskih prava LGBT osoba. Od tog velikog komada šećerne vune koji nam pruža Vučić, usta gej ljudi će postati toliko lepljiva da nećemo moći da iskažemo svoju bol.

19. juni 2017, Kalgari, Kanada

Tekstovi

Zna se ko ovde voli da krađe

28/06/2017

Danilo Ćurđić

Gaće, odbrana, znoj i suze

28/06/2017

Ljubodrag Stojadinović

Istine i laži

28/06/2017

Dejan Ilić

Crkva u Hrvatskoj i Srbiji – koja ima veće privilegije

27/06/2017

Radio Slobodna Evropa

Kec iz rukava, zec iz šešira... Može li malo ozbiljnije?

27/06/2017

Srdan Milošević

Vreme pre interneta

27/06/2017

The New Yorker

Dalje

Prevodi

Vreme pre interneta

27/06/2017

The New Yorker

Ničiji građani

24/06/2017

Jan-Werner Müller

Nobelov govor

24/06/2017

Bob Dylan

Novo lice otpora

23/06/2017

Masha Gessen

Smrt žanra

22/06/2017

Snob.ru

Porodični dugovi

17/06/2017

Boston Review

Dalje